

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

Kokousaika	23.10.2023 klo 14:00 - 16:27		
Kokouspaikka	Sähköinen järjestelmä Teams (T) ainoastaan		
Jäsenet	x Puttonen Veli, puh.joht. x Hokkanen Maarit, 1. varapj, klo 14.10 x Korhonen Mila, 2. varapj, poistui klo 16.18 x Hokkanen Airi - Huikari Erja x Joki Eija, klo 14.06 - Mäkelä Katja - Pekkarinen Heidi x Renko Tiina x Virtanen Piia	Keski-Suomen yrittäjät Lindström Oy Mehiläinen Oy Karpalokodit (säätiö) Fysioterapia ja lääkärikeskus täsmähoito Oy Jyväskylän uusi apteekki Merikratos Oy Heidin kotihoiva Oy Joutsan palvelukotiyhdistys ry Vehkoonranta Oy	Keski-Suomi Jyväskylä Keski-Suomi Karstula Viitasaari, Pihtipuda Jyväskylä Jyväskylä Kinnula Joutsa Keuruu, Multia
Muut läsnäolijat	x Peränen Nina x Saarelainen Seija x Jousmäki Heidi - Aula Maria Kaisa x Puro Markku, poistui klo 15.42 - Tollet Jan x Lindberg Mia, poistui klo 15.57 x Heiskala Anna-Liisa	esittelijä, palvelujohtaja sihteeri, hallintopalvelupäällikkö hallintosihteeri aluehallituksen puheenjohtaja aluehallituksen edustaja hyvinvointialuejohtaja erityisasiantuntija yhteiskuntasuhteiden päällikkö	

Pöytäkirjan allekirjoitus
ja varmennusVeli Puttonen
puheenjohtajaSeija Saarelainen
pöytäkirjanpitäjäTiina Renko
pöytäkirjantarkastajaPiia Virtanen
pöytäkirjantarkastaja

Pöytäkirjan tarkastus ja Pöytäkirja tarkastetaan viimeistään 25.10.2023, ja tarkastettu pöytäkirja nähtävillä olo muutoksenhakuohjeineen pidetään yleisesti nähtävillä Keski-Suomen hyvinvointialueen verkkosivulla [hyvaks.fi](https://www.hyvaks.fi) 27.10.2023.

Kokousaika 23.10.2023 klo 14:00 - 23.10.2023 16:27

Kokouspaikka Sähköinen järjestelmä Teams (T) ainoastaan

Käsitellyt asiat

38 § Laillisuus ja päätösvaltaisuus	1
39 § Pöytäkirjan tarkastus	2
40 § Työjärjestyksen hyväksyminen	3
41 § Palveluntuottajien vaikuttamistoimielimen evästyksen palvelusetelien sääntökirjojen päivitystyöhön	4
42 § Palvelujen myöntämisen perusteet	7
43 § Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma	9
- Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma neuvostot 2023	11
44 § Järjestöavustusten myöntämisen perusteet ja kumppanuudet	23
45 § Muut asiat	26
- Keski-Suomen hyvinvointialueen hankintasuunnitelma vuodelle 2023	27
- Palveluntuottajien vaikuttamistoimielimen lausunto talouden sopeuttamisohjelmaan 05102023	30
Muutoksenhakuohjeet	37

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

---

§ 38

Laillisuus ja päätösvaltaisuus

Selostus asiasta

Hyvinvointialuelain 108 § mukaan muu toimielin kuin aluevaltuusto on päätösvaltainen, kun yli puolet jäsenistä on läsnä. Läsnäoleviksi katsotaan myös ne toimielimen jäsenet, jotka osallistuvat kokoukseen sähköisesti.

Tästä kokouksesta on annettu tieto hallintosäännön 149 ja 150 §:n mukaisesti.

Kirjallinen kutsu on toimitettu sähköisesti palveluntuottajien vaikuttamistoimielimen jäsenille 16.10.2023.

Palvelujohtajan ehdotus

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin toteaa, että kokous on laillisesti kokoon kutsuttu ja päätösvaltainen.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

---

§ 39

Pöytäkirjan tarkastus

Selostus asiasta

Hyvinvointialueesta annetun lain 95 §:n mukaan pöytäkirjan tarkastamisesta annetaan tarpeelliset määräykset hallintosäännössä.

Hallintosäännön 168 §:n mukaan pöytäkirja tarkastetaan toimielimen päättämällä tavalla. Pöytäkirja voidaan tarkastaa ja allekirjoittaa sähköisesti.

Palvelujohtajan ehdotus

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin päättää valita pöytäkirjantarkastajiksi Katja Mäkelän ja Heidi Pekkarisen.

Päätös

Pöytäkirjantarkastajiksi valittiin Piia Virtanen ja Tiina Renko.

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

---

§ 40

Työjärjestyksen hyväksyminen

Selostus asiasta

Käsiteltävät asiat ilmoitetaan ennalta jaetussa kokouskutsussa ja sen mukana seuranneessa esityslistassa.

Asiat käsitellään esityslistan mukaisessa järjestyksessä, jollei toimitella toisin päätä.

Palvelujohtajan ehdotus

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin hyväksyy työjärjestyksen esityslistan mukaisesti.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Lisäksi todettiin, että muissa asioissa keskustellaan kehitysvammaisten tuetun asumisen kilpailutusprosessista ja toimitellimen mahdollisuudesta saada palautetta antamistaan lausunnoista.

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

---

§ 41 Palveluntuottajien vaikuttamistoimielimen evästyksen palvelusetelien sääntökirjojen päivytyshön

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/3247/00.02.04/2023

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin 23.10.2023 § 41

Valmistelija(t) Mia Lindberg, p. 040 511 8325

Selostus asiasta **Yleinen johdanto asiaan/tausta**
Hyvinvointialue järjestää palveluita omana toimintana, ostopalveluina ja palvelusetelillä. Palvelusetelit ovat käytössä sosiaali- ja terveyspalveluissa jokaisella vastuualueella. Palvelusetelitoiminnassa ei synny sopimusta järjestäjän ja palveluntuottajan välille, vaan toimintaa ohjataan sääntökirjoilla, joiden noudattamiseen kumpikin osapuoli sitoutuu.

Keski-Suomen eri kunnilta ja sairaanhoitopiiriltä siirtyi hyvinvointialueelle useita palvelusetelien sääntökirjoja. Palvelusetelitoiminnan sääntökirjat yhtenäistettiin ja koko hyvinvointialueella otettiin käyttöön palvelusetelien sääntökirjan yleinen osa ja kunkin palvelun palvelusetelikohtaiset sääntökirjat 1.4.2023 alkaen.

Strategian liittämispinnan kuvaus

Palvelusetelillä järjestettävillä palveluilla varmistetaan asiakkaiden yhdenvertaisuutta, palvelun saatavuutta ja saavutettavuutta. Palvelusetelitoiminnalla mahdollistetaan kaiken kokoisten yritysten tai palvelua tuottavien järjestöjen osallistuminen palveluiden tuottamiseen.

Lainsäädäntötausta

Lakia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009) sovelletaan palvelusetelin käyttämiseen hyvinvointialueiden järjestämissä sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Nykytila ja esityksen perustiedot

Palvelusetelien sääntökirjan yleiseen osaan ollaan tekemässä tarkennuksia. Valmisteilla olevat tarkennukset:

- Tietosuojaohjeen päivittäminen
  - Palvelusetelin luovuttajan riippumattomuuden määrittäminen
  - Palvelusetelitoimintaa asiakkaalle tuottavan henkilön sidonnaisuuksiin liittyvä
-

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

---

ohjeistus, koskee saman henkilön työskentelemistä yksityisellä ja julkisella toimijalla

- Tarkennus asiakkaille tuleviin maksuihin, esimerkiksi puhelinajanvarauksen kustannukset
- Luotettava Kumppani -palveluun kuuluminen; on esitetty, että yksin palvelua tuottavien henkilöiden ei tarvitsisi kuulua luotettava kumppani -palveluun
- Mahdolliset lainsäädännöstä tulevat tarkennukset omavalvontasuunnitelmaan liittyen.

Palvelusetelikohtaisiin osiin valmistellaan palvelukohtaisia palvelusetelituotteiden arvojen korotuksia. Vastuualueilla katsotaan läpi palveluseleittäin tehdäänkö palveluseleiden arvoihin korotuksia 1.1.2024 alkaen. Ikääntyneiden koti- ja asumispalveluiden sääntökirjoihin valmistellaan järjestäjän asiakas- ja potilastietojärjestelmien lisenssimaksuja vuodelle 2024.

Esitykset palveluseleiden arvojen korotuksista tai ennallaan pitämisestä ovat valmistelussa.

Kokouksessa esitetään sovittavaksi, että vaikuttamistoimielin saa sääntökirjat katsottavaksi erillisen kommentointikierroksen kautta joka toteutetaan viikolla 43. Kommentointikierroksen aikataulu ja sääntökirjojen päätöksenteon aikataulu lautakunnissa ja aluehallituksessa käydään läpi kokouksessa.

Toimivalta asiassa

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielimen toimintasäntö § 2

Palvelujohtajan ehdotus

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

1. merkitsee asian tiedoksi,
2. antaa evästyksen sääntökirjan yleisen osan päivityksiin liittyen sekä
3. sopii palvelusetelikohtaisten sääntökirjojen kommentoinnista ja kommenttikierroksen aikatauluista.

Päätös

- 1) Päätösehdotus hyväksyttiin.
- 2 - 3) Palvelusetelikohtaisten sääntökirjojen kommentointi 27.10. mennessä. Palveluntuottajien vaikuttamistoimielimen yhteinen lausunto tehdään kokouksessa esitetyn esityksen pohjalta. Lausunnon kokoaa puheenjohtaja perjantaihin 27.10. mennessä hänelle lähetetyistä kommentteista. Jäsenillä on myös mahdollisuus yksittäin antaa omat kommenttinsa suoraan palvelusetelikohtaisille sääntökirjojen valmistelijoille.

Erityisasiantuntija Mia Lindberg lähettää 23.10. kokouksessa esitetyn esityksen palvelusetelikohtaisista sääntökirjoista palveluntuottajien vaikuttamistoimielimen jäsenille. Esitykseen lisätään valmistelijoiden sähköpostiyhteystiedot, johon johon jäsenet voivat lähettää omat

---

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

---

kommenttinsa.

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

---

§ 42 **Palvelujen myöntämisen perusteet**

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/3104/00.02.01/2023

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin 23.10.2023 § 42

Valmistelija(t) Nina Peränen, p. 050 594 6783

Selostus asiasta

Selostus asiasta

Palvelujen myöntämisen perusteiden tavoite on turvata asiakkaiden yhdenvertainen ja tasapuolinen kohtelu viranomaistoiminnassa ja kuvata kaikille yhteiset periaatteet avoimesti kaikkien saataville.

Yhdenvertaisuus on perustuslaissa säädetty perusoikeus. Yhdenvertaisuus hyvinvointialueella tarkoittaa, että hyvinvointialueen asukkaille on samassa palvelutarpeessa olevalle henkilölle tarjolla asuinpaikasta riippumatta lakisääteiset sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut.

Myöntämisperusteissa hyvinvointialue määrittelee perusteet julkisin varoin tuotettavien palvelujen myöntämiseksi. Myöntämisperusteet ovat palvelujen järjestämisen näkökulmasta laadittu soveltamis- ja toimintaohje sekä asiakas- ja palveluohjaukselle että palveluista päättävälle viranhaltijoille. Myöntämisperusteilla ei voida kapeuttaa tai rajata asiakkaalle laissa säädettyjä oikeuksia.

Palvelujen myöntämisen perusteiden kommenttikierros

Palvelujen myöntämisen perusteet -asiakirjakokonaisuus käy valmisteluvaiheessa toimitelmissä kommentoitavana lokakuun aikana. Kommenttikierroksella mahdollistetaan vaikuttamistoimielimille varhaisen vaiheen vaikuttamismahdollisuus palvelujen myöntämisen perusteisiin.

Kommentoitavana olevat asiakirjat perustuvat aluevaltuuston (9/2022, 29.11.2022) hyväksymiin palveluiden myöntämisen perusteisiin. Asiakirjoja on tarkoitus päivittää vuoden 2023 aikana esille nousseiden muutostarpeiden perusteella.

Toimivalta asiassa

Toimintasääntö § 2

**Palvelujohtajan
ehdotus**

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin merkitsee palvelujen myöntämisen perusteet tiedoksi.

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esitetyn materiaalin pohjalta jäsenet antavat kommenttinsa puheenjohtajalle perjantaihin 27.10. mennessä. Puheenjohtaja kokoaa kommenteista toimielimen yhteisen lausunnon valmistelijoille. Puheenjohtaja lähettää lausunnon maanantaina 30.10. palvelujohtaja Nina Peräselle.

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

---

§ 43 Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/3257/00.02.04/2023

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin 23.10.2023 § 43

Valmistelija(t) Nina Peränen, p. 050 594 6783

Lisätietoja Susanna Mutanen, p. 014 269 5516

Selostus asiasta Tausta ja yhteys strategiaan

Keski-Suomen hyvinvointialueen strategian visio vuonna 2023 on, että keskisuomalaisien kokemus hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta on maan kärkeä. Menestystekijöiksi on strategiassa määritelty palveluiden ihmislähtöisyys, tiedolla johtaminen, uudistuminen, henkilöstön saatavuus ja hyvinvointi, kumppanuudet sekä asukkaiden hyvinvointi.

Asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden vahvistamiseen sekä hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseen tähtää hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelma, joka sisältää seitsemän erillistä suunnitelmaa. Näistä yksi on alueellinen hyvinvointisuunnitelma, jonka taustaineisto on alueellinen hyvinvointikertomus.

Lainsäädäntö

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2023) § 7 määrittää, että hyvinvointialueen tulee seurata asukkaitensa elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Hyvinvointialueella on valmisteltava aluevaltuustolle valtuustokausittain alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma.

Selostus asiasta

Alueellisen hyvinvointikertomuksen indikaattoritiedon ja muiden täydentävien tietokantojen perusteella päädyttiin alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa kolmeen kokonaisuuteen, jotka hyväksyttiin aluehallituksessa 15.8.2023 (§ 235):

- liikunnallisen elämäntavan edistäminen,
- mielen hyvinvoinnin edistäminen sekä
- arjen turvallisuuden edistäminen.

Toimivalta asiassa

Toimintasääntö § 2

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

Palvelujohtajan ehdotus	Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin merkitsee alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman esittelyn tiedoksi ja evästää valmistelijoita.
Päätös	<p>Päätösehdotus hyväksyttiin.</p> <p>Esittelyaineisto on pöytäkirjan liitteenä.</p> <p>Seuraavassa kokouksessa kerätään jäseniltä kommentteja esityksen pohjalta ja annetaan palautetta valmistelijoille tiedoksi.</p>
Liitteet	Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma neuvostot 2023

Hyvinvointikertomus ja - suunnitelma

Neuvostot syksy 2023

Keskisuomalaisten kokemus omasta hyvinvoinnistaan, terveydestään ja turvallisuudestaan vahvistuu.

Keskisuomalaisten hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat.

Palveluiden yhdenvertaisuus, saatavuus ja saavutettavuus paranevat.

Toiminnan vaikuttavuus ja kustannustehokkuus vahvistuvat

Uudistuminen

Uudistumisohjelma

Jan Tollet

”Toiminnan tavoitteellinen kehittäminen ja uudistaminen”

sisältäen uuden johtamisen kulttuurin sekä yhteisövaikuttavuuden

Ihmislähtöiset palvelut

Asukkaat

Tieto

Henkilöstö

Kumppanuus

Järjestämisen linjaukset (Sote, pela ja ensihoito)

Anu Pihl

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelma

Nina Peränen

Tieto-ohjelma

Simo Reipas

Henkilöstöohjelma

Eija-Liisa Heikkilä

Kumppanuusohjelma

Nina Peränen

Tuottavuusohjelma

Aija Suntoinen

Digitalisaatio –ohjelma

A-P Paananen

TKKI – ohjelma

Toni Ruohonen

HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMISEN OHJELMA

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Mielen hyvinvoinnin edistäminen

Arjen turvallisuuden edistäminen

Alueellinen
hyvinvointisuunnitelma

Lasten ja nuorten
hyvinvointisuunnitelma

Alueellinen
opiskeluhoito-
suunnitelma

Ehkäisevän työn
suunnitelma (EPT,
väkivallan ehkäisy,
turvallisuus)

Suunnitelma
ikäntyneen väestön
tukemiseksi

Alueellinen
neuvolasuunnitelma

Mielenterveys-
suunnitelma

Kunnat, järjestöt, seurakunnat, oppilaitokset,
palveluntuottajat, asukkaat, Keski-Suomen liitto
OHJELMAT, YHTEISTYÖ, HANKKEET

KUMPPANUUS-OHJELMA

Osallisuusohjelma
Järjestöyhteistyön asiakirja
Palveluntuottajayhteistyön asiakirja
Kuntien, Keski-Suomen liiton ja
hyvinvointialueen yhteistyösopimus
Kumppanuussopimukset
Järjestöavustusten myöntämisen perusteet

Alueellinen hyvinvointikertomus ja - suunnitelma

Mikä on hyvinvointikertomus?

- Alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman tekee hyvinvointialueen nimeävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 7§). Lisäksi kunnat tekevät omansa.
- Kertomus koostuu hyvinvointia kuvaavista indikaattoreista. THL koonnut vähimmäistietosisältöpaketin sekä hyvinvointialueille sekä kunnille. Hyvinvointialue seuraa asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin tilaa indikaattoreiden pohjalta sähköisen hyvinvointikertomustyökalun avulla.
- Hyvinvointialueen ja kuntien vähimmäistietosisällöissä on yhteisiä indikaattoreita noin 40.

Muutamia nostoja painopisteiden taustoista

* Kasvun osuus vuodesta 2019.
Liite: Palveluntottajien vaikuttamistoimielin 23.10.2023 § 43

Taustalla THL vähimmäistietosisältö. Nostot eri ikäryhmistä suhteessa hallituksessa päätettyihin painopisteisiin niiden indikaattoreiden osalta, joissa selkeää muutosta.

Mielen hyvinvoinnin edistäminen

Mielialaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista. **Vuonna 2023 osuus 20 %.**

Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista. **Vuonna 2023 4 % (Kasvu 40 %*).**

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista. **Vuonna 2023 21 %.** (Kasvu 60 % *)

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista. **Vuonna 2023 18 %.**

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista. **Vuonna 2021 16 %.**

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 – 64 –vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä Vuonna **2022 36 %.** Kasvu 54 %.

Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 20 – 64-vuotiaat. **Vuonna 2022 29 %.** Miehet 34 % ja naiset 24 %.

Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 65 vuotta täyttäneet. **Vuonna 2022 32 %.** Miehet 47 % ja naiset 18 %.

Arjen turvallisuuden edistäminen

Ei syö aamupalaa joka arkipäivä, % 8. ja 9. luokan oppilaista. **Vuonna 2023 40 %.**

Päivittäisen elämän turvattomaksi kokevien osuus %, 20 – 64 vuotiaat. **Vuonna 2022 4 % (koskee noin 10 000 ihmistä).**

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista. **2023 33 %.** Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista. **Vuonna 2023 32 %.**

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista. **Vuonna 2023 8 %.**

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista **2021 24 %.**

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista. **2023 28 %.**

Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana. **2023 tytöt 8. – 9. lk 43 %, ammatillinen oppilaitos 1. -2. luokka 47 %. Lukion 1. -2. luokka 44 %.**

Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet. **Vuonna 2022 43 %.**

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Kokee terveydentilansa keskimääräiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-). **Vuonna 2023 11 %.**

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE1-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky. **Vuonna 2022 40 %.**

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista. **Vuonna 2023 41 %.**

500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia, osuus (%), 20 – 64-vuotiaat. **Vuonna 2022 3 %.**

Lihavien osuus (kehon painoindeksi BMI $\geq$ 30 kg/m²) (%), 20 – 64-vuotiaat. **Vuonna 2022 25 %.**

Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), matala koulutus. **Vuonna 2022 66 %.**

Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), korkea koulutus. **Vuonna 2022 58 %.**

Työkykynsä heikentyneeksi arvioivien osuus (%), 20 – 64-vuotiaat (2013 – 2020). **Vuonna 2020 20 %, Koko maa 27 %.**

Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksata työskennellä vanhuseläkeikänsä saakka. **Vuonna 2022 25 %.**

Alueellinen hyvinvointisuunnitelma asettaa linjaukset hyvinvointityölle

- Hyvinvointikertomuksen pohjalta kootaan keskeiset painipisteet, joihin tulee alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa kiinnittää erityistä huomiota.
- 15.8.2023 Aluehallitus on määritellyt indikaattoreihin pohjautuen kolme painopistettä:
  - Mielen hyvinvoinnin edistäminen
  - Arjen turvallisuuden edistäminen
  - Liikunnallisen elämäntavan edistäminen
- Painopisteisiin on kuvattu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen päälinjaukset, jotka pohjautuvat Orpon hallitusohjelmaan sekä Hytetu valtioneuvoston periaatepäätökseen.
- Alueellisessa suunnitelmassa sisältö tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen sekä kuntien ja järjestöjen yhteistyönä ja tähän rakenne on vasta muotoutumassa.

Tavoitteet

1. Kehitetään hyvinvointialueelle Hyte-työn edistämistä toteuttavat rakenteet **yhteisövaikuttavuuden periaatteiden** mukaisesti.
2. Vastuunjako yhdyspinnoilla on selkeä hyvinvointi- terveys ja turvallisuus työhön liittyen.
3. Hyvinvointityöhön on määritelty tavoitteet ja toimenpiteet, jotka perustuvat analysoituun tietoon sekä perustuvat näyttöön.
4. Edistetään eri vastuu- ja palvelualojen välistä sekä yhdyspinnoilla tehtävää terveydenedistämistyötä huomioiden eri toimijoiden osallisuus.

Toimenpiteet

1. Määritellään hytetu-työ ja vastuut sote-palveluissa siltä osin, kun se liittyy kansansairauksien ehkäisyyn ja terveyden edistämiseen. Toteutetaan rakenteellista työtä systemaattisesti sekä kehitetään kirjaamisen menetelmiä ja mittareita ehkäisytyön seuraamiseksi.
2. Luodaan toimivat yhteistyöprosessit mahdollistamaan sujuva hyte-työn edistäminen hyvinvointialueen yhdyspinnoilla.
3. Tuotetaan, kerätään ja analysoidaan hyvinvointitietoa systemaattisesti ja hallitusti hyödyntäen alueen asiantuntijoita tiedon käsittelyssä. Tuotetaan tietoa eri vastuualueille yhteisestä tietopohjasta asukkaiden terveydestä ja hyvinvoinnista ja määritellään sen pohjalta yhteistyössä sovitut tavoitteet ja toimenpiteet niiden edistämiseksi. Kootaan tietopaketteja, jotka edistävät päätöksentekoa hyvinvoinnin edistämässä.
4. Toteutetaan kansallista terveys- ja hyvinvointiohjelmaa yhdessä kunnan sekä järjestöjen kanssa siltä osin, kun se on toteutettavissa palvelujen palveluketjut huomioiden. Määritellään asukkaan osalta sellaisia estäviä ja mahdollistavia tekijöitä terveyden edistämässä, joihin sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyökumppanuuden kannalta voidaan vaikuttaa.
5. Varmistetaan osallisuuden toteutuminen hyte-työn rakenteen eri vaiheissa.

Mielen hyvinvoinnin edistäminen

Tavoitteet 2023-2024

Hyvinvointialue	Yhdyspinta
Tunnistetaan matalan kynnyksen mielen hyvinvointia edistävät palvelut (myös digitaaliset) hyvinvointialueella sekä muiden sektoreiden tuottama tuki.	Edistetään ajanvarauksettomien palveluiden saatavuutta kaiken ikäisten mielen hyvinvoinnin vahvistamiseksi yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.
Asukkaita ja asiakkaita ohjataan aktiivisesti hyödyntämään itse- ja omahoidon mahdollisuuksia sekä hyödyntämään kolmannen sektorin tarjoamaa tukea.	Otetaan palveluprosesseissa ja –ketjuissa huomioon matalan kynnyksen m-ennaltaehkäiseviä palveluja sekä niitä tarjoavia digi-palveluja.
Vahvistetaan ammattilaisten osaamista mielen hyvinvoinnin varhaisessa tunnistamisessa ja puheeksi ottamisessa sekä määrittellään vastuu jokaisessa palvelussa.	Vahvistetaan yhteistyötä yhdyspinnoilla päihitteettömyyden sekä mielenhyvinvoinnin edistämiseksi.

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Tavoitteet 2023-2024

Hyvinvointialue	Yhdyspinta
Kehitetään elämäntapaohjauksen palveluprosessia ja siihen liittyvien menetelmien kehittämistä ja käyttöönottoa.	Tunnistetaan, toteutetaan ja kehitetään palveluprosessia yhdyspinnalla toimivien kumppaneiden kanssa. Sovitaan laaja-alaisen sote-keskuksen ja liikuntaneuvonnan vastinparit sekä yhteistyökäytännöt alueilla, joista ne puuttuvat.
Vahvistetaan elämäntapaohjausta palveluissa sekä hyödynnetään alueen ravitsemussuunnitelman mukaisia toimenpiteitä. Toteutetaan elämäntapaohjauksen tarkistuslistan mukaisia toimenpiteitä.	Tunnetaan ja ohjataan asiakkaita tarvittaessa palveluihin, joissa elintapojen ja liikunnan ohjausta toteutetaan lähipalveluna asiakkaille.
Tunnistetaan ja otetaan puheeksi palveluissa terveyden kannalta liian vähän liikkuvat, annetaan elämäntapaohjausta ja ohjataan tarvittaessa liikuntaneuvojalle.	Vahvistetaan elämäntapaprosessin mukaisia toimenpiteitä yhdyspinnalla.
Kehitetään seurannan ja arvioinnin mittaristoa elämäntapojen sekä liikuntapalveluprosesseihin.	Hyvinvointialueen sekä yhdyspinnalla tehtävää yhteistyötä vahvistetaan elämäntapojen ja liikunnallisen elämäntavan tukemisessa mm. seurannan ja arvioinnin osalta.

Arjen turvallisuuden edistäminen

Tavoitteet 2023-2024

Hyvinvointialue	Yhdyspinta
Tunnistetaan arjen turvallisuutta edistävät ja estävät tekijät sekä luodaan prosesseja arjen turvallisuuden lisäämiseksi eri palveluissa (myös digitaaliset).	Monilaisen yhteistyön avulla kuntien, yksityisten palveluntuottajien sekä kolmannen sektorin kanssa vaikutetaan arjen turvallisuuden edistämiseksi ja väkivallan sekä päihteiden käytön vähentämiseksi.
Asukkailta kysytään aktiivisesti eri palveluissa arjen turvallisuuteen liittyvistä asioista sekä tunnistetaan avun ja tuen tarve.	Monialaisessa yhteistyössä määritellään ja tunnistetaan yhteistyön tarve fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden edistämiseksi niiden asukkaiden osalta, jotka kohtaavat väkivaltaa tai muuta turvattomuutta. Määritellään tarvittavat yhteiset hoito- ja palveluketjut.
Asukkaille viestitään avoimesti palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Asukkaiden osallisuutta tuetaan mahdollistamalla heille osallistuminen ja vaikuttaminen palveluiden suunnitteluun, kehittämiseen, toteutukseen tai arviointiin.	Varmistetaan asukkaiden turvalliset ja terveelliset arjen ympäristöt asukkaan toimintakyky huomioiden.

Kumppanuuksista yhteisövaikuttavuuteen

Liite: Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin 23.10.2023 § 43

Asukkaat, hyvinvointialue, kunnat, Keski-Suomen liitto, järjestöt, seurakunnat, oppilaitokset, tiedeyhteisöt, yrittäjät,

Pilotit

Liikkumista tukeva
arkiympäristö

Pilotit

Mielen hyvinvointia
tukeva arkiympäristö

Pilotit

Arjen turvallisuutta
tukevat toimenpiteet

Hyvinvointikertomus
Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelma

Osallisuus, vaikuttamismahdollisuudet

Tunnistaminen, puheeksiotto, ennaltaehkäisy

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Keski-Suomi liikkuu 2030- kampanja

Viestintäyhteistyö
Hankesuunnittelu
Elämäntapaohjaus

Verkostotyö

Ammattilaisten osaamisen
vahvistaminen
Yhdyspintatyöt

Mielen hyvinvoinnin edistäminen

Nuorten mielenterveyden edistämisen
kampanja

Viestintäyhteistyö
Hankesuunnittelu

Ammattilaisten osaamisen
vahvistaminen

Mielenterveyssuunnitelma
Yhdyspintatyö

Arjen turvallisuuden edistäminen

Kaatumistapaturmien ehkäisy
Yksinäisyyden ehkäisy
Ehkäisevä päihdetyö
Väkivallan ehkäisy

Ammattilaisten osaamisen
vahvistaminen

Moniviranomaisyhteistyö
Yhteisöllisyys
Viestintäyhteistyö

Keskisuomalaisten
kokemus
hyvinvoinnista,
terveydestä ja
turvallisuudesta on
maan kärkeä vuonna 2030

Lähtötilanne 2022

Hyvinvointialueen strategia

Uudistuminen →

Aloituvaihe 2023

Yhteinen agenda, tavoite ja
tietopohja, taustatukiorganisaatiot
ja kommunikointi

Välitavoitteet 2024-2025

Käynnistyvät pilotit, kumppanuudet
Järjestöavustukset
Käytännön toiminta

Juurtumisvaihe

Seuranta, raportointi, suunnan muutos,
seuraavat vaiheet

2030

KESKI-SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

---

§ 44 Järjestöavustusten myöntämisen perusteet ja kumppanuudet

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/1949/00.02.04/2023

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin 23.10.2023 § 44

Valmistelija(t) Nina Peränen, p. 050 946 783

Lisätietoja Arto Lampila, p. 050 312 5271

Selostus asiasta **Yleinen johdanto asiaan/ tausta:**
Aluevaltuusto on hyväksynyt järjestöyhteistyön asiakirjan ja avustusohjeen kokouksessaan 29.11.2022 § 122.
Avustusohje keskittyi kuvaamaan millaiseen, aiemmin kunnilta tai kuntayhtymiltä, tukea saaneeseen järjestötoimintaan hyvinvointialueen avustukset kohdentuvat. Vuodelle 2023 avustushakemusten yhteissumma oli melkein kaksinkertainen myönnettävissä olevaan summaan verrattuna. Turvallisen siirtymän varmistamiseksi myönnettyissä avustuksissa korostui jatkuvuus. Jatkossa hyvinvointialue tarvitsee selkeämmät kriteerit avustushakemusten arviointiin.

Strategian liittymäpinnan kuvaus:
Hyvinvointialueen strategia korostaa sujuvaa ja saumatonta kumppanuutta.

Lainsäädäntötausta :
Lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 7 §:n mukaan hyvinvointialueen on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Sen on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Nykytila ja esityksen perustiedot:
Hyvinvointialueen avustuskokonaisuus koostuu myös päivitetystä avustusohjeesta vuosittain myönnettävistä toiminta-avustuksista, laajemmista kumppanuussopimuksista sekä projektiyhteistyöstä. Järjestöt voivat hakea tukea joko yksin tai yhteistyössä.

Toiminta-avustukset ovat haussa vuosittain. Toiminta-avustushakemukset

---

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

---

jakautuvat kahteen osaan, siten että pienten vapaaehtoispuhjalta toimivien paikallisjärjestöjen avustukset käsitellään omana kokonaisuutenaan.

Kumppanuussopimuksilla sovitaan pitkäjänteisestä strategisesta yhteistyöstä. Projektityhteistyö tarkoittaa hyvinvointialueen osallistumista yhteistyökumppaneiden hankkeisiin ja projekteihin toiminnallisesti ja/tai taloudellisesti. Kumppanuuksia ja projektityhteistyötä käsitellään säännöllisesti kokoontuvassa työryhmässä.

Avustuksia ja kumppanuuksia arvioitaessa arvioidaan seuraavia näkökulmia:

- Kytkeytyminen hyvinvointialueen toimintaan
- Kytkeytyminen hyvinvointialueen strategiaan sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelmaan
- Suunnitelman konkreettisuutta ja realistisuutta
- Toiminnan vaikuttavuutta ja laajuutta sekä seurantaa
- Toiminnan laatutekijöitä
- Yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa

Lisäksi huomioidaan tasapaino eri kohderyhmien, hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelman kärkiteemojen sekä alueiden suhteen. Mikäli samalta alueelta tulee useita samoihin teemoihin ja kohderyhmiin kohdistuvia hakemuksia hyvinvointialue voi kehottaa järjestöjä hakemaan avustusta yhdessä.

Talous

Avustuksiin kohdennetaan määräraha talousarviossa konsernihallintoon strateginen johtaminen ja järjestäminen vastuualueelle hyvinvointi ja kumppanuudet palvelualueelle.

Vaikutusten arviointi

Järjestöiltä odotettavan raportoinnin ja dokumentoinnin määrä kasvaa hieman keskisuurten ja suurten avustusten osalta. Erityistä huomiota on kiinnitetty siihen, että pienten vapaaehtoisjärjestöjen hallinnollista kuormaa ei kasvatettaisi liikaa.

Avustusohje tarjoaa työkalut tukea järjestöjen toimintaa yhdenvertaisemmin ja tasapuolisemmin eri puolilla Keski-Suomea ja kohdistaa käytettävissä olevia resursseja vaikuttavammin.

Valmistelijan yhteenveto

Avustusohjeen päivityksellä selkiytetään toiminta-avustuksiin ja kumppanuuksiin liittyviä rakenteita ja lisätään siten päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja ennustettavuutta.

Kuulemiset / Lausunnot

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

Evästyksiä avustusohjeen valmisteluun haettiin järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielimeltä 19.6.2023, työikäisten- ja ikääntyneiden lautakunnalta 23.8.2023, lasten, nuorten ja perheiden lautakunnalta 30.8.2023, turvallisuuslautakunnalta 30.8.2023 sekä aluehallitukselta 5.9.2023. Lisäksi asiaa on käsitelty hyvinvointialueen järjestöfoorumissa 6.9.2023. Vaikuttamistoimielinten käsittelyt toteutetaan loka-marraskuun aikana. Aluehallitus käsittelee järjestöavustusten myöntämisperusteet 28.11.2023 ja aluevaltuusto 5.12.2023.

Toimivalta asiassa

Toimintasääntö 2 §

Palvelujohtajan ehdotus

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin kuulee järjestöavustusten myöntämisen perusteiden ja kumppanuuksien esittelyn ja evästää osaltaan valmistelijoita.

Päätös

Päätösehdostus hyväksyttiin.

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

---

§ 45

Muut asiat

Julkinen

Diaarinumero Hyvaks/1120/00.02.04/2023

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin 23.10.2023 § 45

Selostus asiasta

Vuoden 2023 hankintasuunnitelma on esityslistan liitteenä.

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielimen lausunto hyvinvointialueen tuottavuusohjelmasta sekä talouden sopeuttamistoimenpiteistä on esityslistan liitteenä.

Palvelujohtajan ehdotus

- 1) Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin merkitsee tiedoksi hankintasuunnitelman vuodelle 2023.
- 2) Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin merkitsee tiedoksi lausunnon tuottavuusohjelmasta ja talouden sopeuttamistoimenpiteistä.

Päätös

- 1) Päätösehdotus hyväksyttiin lisäyksenä, että palveluntuottajien vaikuttamistoimielin olisi kiinnostunut antamaan kommentteja valmistelijoille tulevasta hankintastrategiasta.
- 2) Päätösehdotus hyväksyttiin.

Lisäksi keskusteltiin kehitysvammaisten tuetun asumisen kilpailutusprosessista ja toimielimen mahdollisuudesta saada palautetta antamistaan lausunnoista.

Liitteet

Keski-Suomen hyvinvointialueen hankintasuunnitelma vuodelle 2023
Palveluntuottajien vaikuttamistoimielimen lausunto talouden sopeuttamisohjelmaan 05102023

Hankintasuunnitelma vuosi 2023

Toimiala	Vastuualue	Palvelualue	Tavara tai palvelu, jolla ei ole sopimusta tai sopimus päättyy v. 2023 tai hankintakilpailutus on ajankohtainen	Sopimuksen arvo [€] vuodessa, arviot, jos saatavilla
Konsernipalvelut	Strateginen johtaminen ja järjestäminen	Valmius, varautuminen ja turvallisuus sekä riskienhallinta	Vartiointipalvelut/Äänekosken alue	145 000 €
	Johtamisen tukipalvelut	TTKI	Kandien majoituspalvelut	
		Hallintopalvelut	Asianhallintajärjestelmä	100 000 €
			valtuustosalin muutostyöt	150 000 €
		HR palvelut		
		Viestintä		
		Tietohallinto		
		Talouspalvelut	Polttoaine- ja säiliötankkaukset + AdBlue	800 000 €
			Pankkipalvelut	57 000 €
		Tilintarkastuslautakunta	Tilintarkastuspalvelut	
		Tilapalvelut	LVI-tarvikkeet	50 000 €
			LVIS-suunnittelu	75 000 €
			F1/F2 muutostyöt	
			Loistehon kompensointi- ja yliaaltojen suodatuslaitteet	350 000 €
			korjaus- ja kunnossapitotöiden pääsuunnittelu	
			korjaus- ja kunnossapitotöiden rakennuttaminen ja valvonta	
			korjaus- ja kunnossapitotöiden rakennusurakoitsija	
			investointi hankkeiden rakennuttaminen ja valvonta	
			sisäilma- ja kuntotutkimukset	
			kustannuslaskenta	
			toimitila investori	
	Palvelutuotannon tukipalvelut	Ruokapalvelut	Äänekosken alueen ruokakuljetukset	160 000 €
			Posti- laitosateriakuljetukset	450 000 €
			Leipomotuotteet	250 000 €
			Laukaan ja Laukaa/Lievestuore kotiateriakuljetukset	
			Maitotaloustuotteet	
			Pihtiputaan ruokapalvelun ateriakuljetus	
		Puhtaus- ja tekstiilipalvelut	Vaihtomatoppalvelut koko maakunta (pois lukien Nova ja Jyväskylä)	30 000 €
			Saarikka kaikkien muiden kohteiden paitsi TK-sairaaloiden siivous	615 000 €
			Siivouspalvelu: Kauramäen kylä	
			Siivouspalvelu: Viitasaaressa paloasema ja kuntoutuskoti Miekku, Perhekeskus	34 000 €
			Siivouspalvelu: Pihtiputaan ja Muurasjärven paloasemat, Muurasjärven kotihoidon tilat	
			Ruokapalveluyöntekijöiden työvaatepalvelut, uusi tarve	
			Asukaspyykkien pesupalvelu Jyväskylä ja Uurainen	
			Asukaspyykkien pesupalvelun tuottaja Jyväskylä, muu maakunta	
		Välinehuolto	Pesu-desinfektioaineiden pesu- ja desinfektioaineet	100 000 €
			Välinehuollon validointi	54 500 €
		Hankinta ja logistiikka	Gynekologiset tarvikkeet	94 000 €
			Silmäkirurgian tarvikkeet	74 000 €
			Riski- ja lääkejäteastiat	93 000 €
			Elektrodit, pastat ja tulostustarvikkeet	62 500 €
			Dialyysitarvikkeet	121 000 €
			Ommelaineet	300 000 €
			Kuljetuslogistiikkapalvelu	600 000 €
			Irtokalusteet (yleinen)	200 000 €
			Käsineet	970 000 €
			Vaipat	
			Sulkuinstrumentit	300 000 €
			Gastron tarvikkeet	94 000 €
			Leikkauspakkaukset	
			Terveydenhuollon tarvikkeet sis. useita ryhmiä	
			Steriloinnin tarvikkeet	
			Hammaskirurgiset ruuvit ja levyt	
			Painehaavapatjat	
			Suun terveydenhuollon tarvikkeet	92 000 €
			KNK-tarvikkeet	
			Käsidesit	
			Painotuotepalvelut	

Pelastustoimi	Keski-Suomen pelastuslaitos	Pelastustoiminta	Tarkastus- ja miehistöajoneuvot	370 000 €
			Tarkastus/miehistöauto (ent. kärkiyksikkö)	325 000 €
			Pienkalusto, kelkat, mönkijätilmatyynyalus yms kalusto	200 000 €
			Raskaiden ajoneuvojen korityöt	4 000 000 €
			Sammutusasut	3 000 000 €
			Monitoimiyksikkö Äänekoski (koura/vaihtolava)	500 000 €
			Käytettyjen ajoneuvojen hankintasopimus	500 000 €
			Polttomoottori pelastuskalusto	6 000 €
			Karstulan paloaseman varavoimalaitteisto	
			Hengitysilmakompressorin ja turvätäyttökaappilaitteiston kokonaisratkaisu	
		Riskienhallinta, pela	Väestöhälyttimien hankinta	50 000 €
		Ensihoito	Ensihoidon käyttötarvikkeet ja lääkintälaitteet	200 000 €
			Ensihoidon vaatetus	200 000 €
Sosiaali- ja terveystoimi	Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Opiskeluhoito	Kouluikäisten silmälääkäri- ja optikkopalvelut	91 200 €
		Perheiden peruspalvelut	Lapsiperheiden kotipalvelu	3 300 000 €
			Tukiperhehoiminta	1 150 000 €
			Tapaamispaikkasopimus (Jyväskylä)(Valvottujen tapaamisten hankinta)	400 000 €
		Lastensuojelun palvelut	Kotiin tehtävä perhekuntoutus	200 000 €
			Ympäri vuorokautinen perhekuntoutus (11/24)	1 900 000 €
			Perhehoidon tuki	1 200 000 €
			Laitokset ja amm. perhekodit, hankinta avattava alkuvuosi 24	20 000 000 €
			Tuettu asuminen	1 000 000 €
			Työnohjaus	
		Lasten ja nuorten mielenterveys- ja perheneuvola palvelut	Jyväskyläläisten vammaisten lasten loma-ajan hoito sekä lukukaudella aamu- ja iltapäivätoiminta	1 000 000 €
	Koti- ja asumispalvelut	Keskittetty asiakas- ja palveluohjaus	Ikäihmisten ympärivuorokautinen palveluasuminen	50 000 000 €
		Kotihoito- ja tukipalvelut	Kotihoidon turvahuoneen laitteet	1 500 000 €
		Ikääntyvien asumispalvelut	Kauramäki, investoinnit	635 000 €
			Kotipihlajan hälytysjärjestelmä	
		Koti- ja asumispalvelut + sairaala-apteekki	Lääkkeiden koneellinen annosjakelu	
		Erytysryhmien kotiin vietävät- ja asuinpalvelut		
	Laaja-alainen sosiaali- ja terveyskeskus	Avosairaanhoito palvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelut	Päihdepalvelut (Sovatek)	4 000 000 €
			Päihdelaitoskuntoutus	
		OmaKS	Painonhallintasovellus	
			Huhtasuon avosairaanhoito palvelut	1 500 000 €
			Terveyskeskuslääkäripalvelut	
			Yöaikaisen yhteispäivystyksen yleislääkäripalvelut	800 000 €
			Erikoislääkäripalvelut ja ostopalveluna suoritettavat tutkimukset	
			Psykologipalvelut	
			Lääkäreikryntöpalvelut, hammaslääkäreikryntöpalvelut	
			Puhelinpalvelu (Luona)	
		Avosairaanhoito vastaanotot	Diabetesvastaanotto toiminnan hankinta yksityiseltä	50 000 €
			Vainajien siirtokuljetukset	59 900 €
		Avosairaanhoito, kuntoutuspalvelut	Diabeetikkojen silmänpohjakuvaukset/yhteishankinta shp	115 000 €
			Puherapiapalvelut, etäpuheterapia	
			Toimintaterapiapalvelut	
			Jalkaterapiapalvelut	
			Hoitosukat	
			Ortoosit	
			Fysioterapiapalvelut	
			Hoito- ja kuntoutuspalvelujen osto/Lantionpohjafysioterapia vastaanotto toimintana	
		Sosiaalipalvelut- vammaispalvelut	Vaikeavammaisten henkilökohtainen apu	ylittää eu-hankintarajat
			vammaisten lasten hoitoapu	ylittää eu-hankintarajat
			vaikeavammaisten asumispalvelut	ylittää eu-hankintarajat
			kehitysvammaisten ja autismikirjon asumispalvelut	ylittää eu-hankintarajat
			kehitysvammaisten lasten lyhytaikainen hoito	ylittää eu-hankintarajat
			Asumisen muutostyöt	
			Jyväskylän VERTTI-toiminta (loma, ap, ip)	1 300 000 €
		Työikäisten sosiaalipalvelut	Alaikäisten turvapaikanhakijoiden pienryhmäkoti (Perheryhmäkoti palvelut)	2 000 000 €
			Kuntouttava työtoiminta ostopalvelut	
			SHL mukainen tilapäinen asumispäivystyspalvelu	
			Aikuissosiaalitoiminnan asumispalvelut tuettu asuminen	
			Aikuissosiaalitoiminnan asumispalvelut tuettu asuminen	
			Aikuissosiaalitoiminnan asumispalvelut tuettu asuminen	
			SHL:n mukainen työtoiminta 27§	

	Sairaalapalvelut	Konservatiivinen palvelualue	Hemodialysilaitteet	
			Vainajien siirtokuljetukset, Äänekoski ja Saarijärvi	
		Operatiivinen palvelualue	Kuulokojeiden korvakappaleiden valmistus	
			Ultraäänilaitte vaativaan sikiödiagnostiikkaan	115 000 €
			Leikkauskypärät	
			Diabeettisen retinopatian	
		Sairaalapalvelut Nova	Potilashotellipalvelu	

PALVELUNTUOTTAJIEN VAIKUTTAMISTOIMIELIMEN LAUSUNTO 5.10.2023 KESKI-SUOMEN HYVINVOINTIALUEEN TUOTTAVUUSOHJELMAN TOIMENPITEIDEN JA TALOUDEN SOPEUTTAMISTOIMENPITEIDEN VAIKUTUSTEN ARVIOINNISTA SEKÄ STRATEGISISTA TAVOITTEISTA JA NIIDEN MITTAREISTA

YLEISTÄ

- Hienoa, että kumppanuudet ja uudistuminen on huomioitu, mutta huomiointi jää kovin pinnalliselle tasolle. Yksityistä sektoria kannattaisi haastaa ja antaa yksityisen sektorin haastaa hyvinvointialuetta! Yrityksille olisi tärkeä antaa mahdollisuus näyttää, miten ne pystyvät sparraamaan ja auttamaan hyvinvointialuetta saamaan aikaan tuottavuuden ja vaikuttavuuden parannuksia
- Osa säästö- ja tavoitekohteista on kuvattu niin yleisellä tasolla, että niihin on vaikea ottaa kantaa. Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin haluaakin täydentää kannanottoaan viimeistään talousarvioehdotuksen valmistumisen jälkeen.
- Säästökohteista päätettäessä tulee olla tiedossa oman tuotannon ja ostopalveluiden suoritehinnat oikein laskettuna, jotta esitettyihin säästöihin todellisuudessa päästään. Hyvinvointialueen tulisi kohdentaa/jaksottaa syntyneet lomapalkkavelat toteutuneelle tilikaudelle, kuten yksityiset palveluntuottajat tekevät. Esimerkiksi Hyvinvointiala HALI ry on tehnyt vertailulaskelman tehostetun palveluasumisen hoitopäiväkustannuksista Tampereella ja Nokialla v. 2022 taloustiedoilla. Yksityisen ja julkisen tuotannon hintavertailussa tulee muistaa tarkistaa se, että toimitaan samoilla laatukriteereillä esimerkiksi henkilö- ja tilamitoitusten osalta.

TAMPERE 2022

HYVINVOINTIALA

18,52 milj.€

Julkisen tuotannon arvo vuodessa

183,55 €

Hoivavuorokauden kustannus
(kunnan oma tuotanto)

5,32 milj.€

Julkisen ja yksityisen kustannusero
vuodessa

130,84 €

Yksityisen hoivavuorokauden
kustannus

NOKIA 2022

HYVINVOINTIALA

6,68 milj.€

Julkisen tuotannon arvo vuodessa

171,56 €

Hoivavuorokauden kustannus (ku...)

1,61 milj.€

Julkisen ja yksityisen kustannusero vu...

130,15 €

Yksityisen hoivavuorokauden...

- Tuottavuus- ja talousohjelman toimenpiteet ja ehdotetut mittarit ovat osin ristiriidassa keskenään. Ehdotamme, että mittarit päivitetään ajan tasalle. Mittaristoa päivitettäessä tulisi tarkistaa, että niissä löytyy taloudellisuus-, tuottavuus-, laatu- ja vaikuttavuusnäkökulma. Mittariston toimintakohtaiset tavoitteet sinänsä vaikuttavat hyviltä. Mittarit ovat tosin monelta osin varsin yleisellä tasolla kuvaavia.

- Mittarit: hyvä, että on mietitty ja asetettu mittareita monipuolisesti ja kattavasti, mutta oleellista on, että valitaan hyvin rajallinen määrä kaikkein tärkeimpiä ja tarkimmin seurattavia mittareita, joilla saavutetaan kaikkein suurin haluttu vaikutus.
- Hoitoprosesseja on tarkasteltava huolellisesti koko palveluverkossa/hoitoketjussa yksityisen ja kolmannen sektorin toiminta huomioiden, jotta ei tehdä päällekkäistä turhaa työtä, kun resursseista on pulaa. Samalla vaikutetaan myös potilaan sujuvaan ja tarkoituksenmukaiseen hoitoon ilman pompottelua.
Esim. yksityislääkärin tapaturmapotilaalla toteama kuvantamistarve ei saisi vaatia julkisessa sairaalassa ensin yleislääkärin ja sitten ortopedin vastaanottoa, jotta potilas pääsisi siellä röntgeniin, vaikka hänellä oli jo lääkärin lähete (pohjana todellinen tapaus, jossa prosessi oikaistiin järkeväksi potilaan vaatimuksesta).
- Tuottavuusohjelmaan oli kirjattu erinomainen linjaus ja johtamisen työkalu: "Jokaisella teolla on talousvaikutus. Kestävä talous on meidän kaikkien vastuulla." Tässä on yksi tärkeimmistä onnistumisen edellytyksistä. Kulttuurin muuttaminen ja organisaation läpi menevä johtaminen on kriittistä! Kaikki yksiköt ja toiminnot pitäisi vastuuttaa tuntemaan, ymmärtämään ja hallitsemaan omat kustannuksensa sekä tasapainottamaan oma taloutensa ja parantamaan tuottavuuttaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti.
- Suunnitellulla digi-kehitystyöllä saavutetaan varmasti säästöjä. Digi-kehitystyössä tulee kuitenkin huomioida kohteena olevien asiakkaiden kyky käyttää sovelluksia ja että huomioidaan digi-sovellusten käyttömahdollisuus koko palveluketjussa (myös yksityiset palveluntuottajat)
- Tukipalvelujen kustannusten oikea kohdistaminen voi olla tärkeää, mutta vielä paljon tärkeämpää olisi laskea ja kohdistaa ydinpalvelujen kustannukset kullekin yksikölle/kustannuspaikalle, jotta ne ymmärrettäisiin ja niihin voitaisiin vaikuttaa ruohonjuuritasolla (sekä lähiesihenkilöt että työntekijät!). Esim. sote-palveluissa henkilöstökustannukset, laboratorio- ja kuvantamiskustannukset, lääke- ja materiaalihankintojen kustannukset jne. per terveystasema tai osasto.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen panostamisella todennäköisesti saadaan merkittäviä säästöjä aikaan.
- On ristiriitaista, että tavoitteena on väestön hyvinvoinnin parantaminen (esim. hoitojonojen lyhentäminen/poistaminen, mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden kuntoutuminen) mutta silti monet kirjatuista toimenpiteistä johtavat päinvastaiseen suuntaan.

TUOTTAVUUSOHJELMAN KÄRKITEEMOJEN MUKAISET TOIMENPITEET

1. Palvelukanavien ja palveluverkoston tavoitteellinen uudistaminen

- Digitaalisten palvelujen laajentaminen on hyvä asia.
  - yksityiset sote-alan palveluntuottajat voisivat osallistua kehittämiseen.
  - esimerkiksi OmaKS on toiminut hyvin, joten sen levittämistä koko hyvinvointialueelle suositellaan.
  - digitalisoinnin vaikutus henkilöstön kiinnostavuuteen työhön tulee selvittää
- Yksityiset palveluntuottajat voisivat osaltaan osallistua kiirevastaanottotoiminnan tehostamiseen
  - hoitokumppanuudella vältettäisiin myös päällekkäisyyksiä hoitoprosesseissa
  - kiirevastaanottojen sisältö- ja palvelurakennetta voisi kehittää
- Kuntoutusprosesseja tulee kehittää siten, että
  - kuntoutus aloitetaan mahdollisimman pian esimerkiksi leikkausoperaation jälkeen
  - asiakkaiden terveysvakuutuksien hyödyntäminen kuntoutusprosessissa
  - yksityiset palveluntuottajat mukaan tuottamaan kuntoutusprosessia/hoitoketjua
- Päihde- ja mielenterveyspalvelujen osto- ja palvelujen oston vähentäminen
  - ei todennäköisesti tuo säästöjä vaan aiheuttaa erikoissairaanhoidon lisätarvetta
  - uuden esh-yksikön perustamisen kustannusarvio ei näyttänyt aivan realistiselta
  - mt- ja päihdepalveluissa ennaltaehkäisevän työ lisäämisellä saataisiin merkittäviä säästöjä aikaan

2. Ikääntyneiden palvelurakenteen muutoksen tuen vahvistaminen

- Yhteisöllisen asumisen palveluiden tuottamisen käynnistäminen on hyvä asia, jolla saadaan kustannussäästöjä. Palvelun organisoinnissa tulee tilojen osalta huomioida se,
  - etteivät ne aiheuta kustannuspaineita
  - että aikaisemmin palveluasumista tuottaneita palveluntuottajia ei rajata pois
- Varmistetaan se, että kotona asuvien hoitopalveluista ei tule kalliimpaa verrattuna asumispalveluihin
- Kuntouttava palvelu on suositeltavaa. Kuntouttava palvelu voi tosin jossain tapauksissa olla kalliimpaa kuin hoitajan itse tekemä suorite
- Perustettavan kuntoutus- ja arviointijaksoyksikön tarpeellisuutta tulee arvioida
  - oppilaitoksien koulutuksen sisältöön kuuluu kuntoutuksen ja arvioinnin laatiminen
  - millaiset asiakkaat kiertävät ko yksikön kautta vaikuttaa yksikön kokoon
  - yksikön perustamisen kustannukset tulee selvittää

3. Henkilöstön pitovoimatekijöiden kokonaisvaltainen uudistaminen

- Henkilöstön ylityöt aiheuttavat todennäköisesti lisärasitusta ja poissaoloja/työpaikan vaihtoja
- Tulee selvittää paljonko ylityöt ja sairaspoissaolot maksavat verrattuna vuokratyövoiman käyttöön
- Resurssikeskuksen toimivuus tulee selvittää
- Keski-Suomi pitäisi houkuttelevaksi/kiinnostavaksi sote-alan työntekijöille. Ei ole tarkoituksenmukaista, että yksityiset palveluntuottajat ja hyvinvointialue kilpailee samoista työntekijöistä
- Kansainvälisen rekrytoinnin kustannukset, pysyvyys ja hyödyt tulee selvittää
- Henkilöstökulujen osalta tuottavuuden parantamisella lienee kaikkein suurin vaikutus. Suuri huomio pitäisi laittaa tavoitteelliseen johtamiseen ja esihenkilötyöhön läpi organisaation. Ensisijaisesti pitäisi siis miettiä, miksi, mitä ja miten tehdään - oikeita asioita vaikuttavasti ja tehokkaasti! Tähän panostaminen vaikuttaa suoraan myös palvelujen saatavuuteen ja sujuvuuteen. Millään säästötoimenpiteillä tuskin päästään lähellekään niitä tuloksia, joita tuottavuuden parantamisella voidaan saavuttaa. Yksityistä sektoria ja sen osaamista kannattaisi hyödyntää täysimääräisesti tämän aikaansaamiseksi. Yritykset pysyvät hengissä vain, jos osaavat toimia kustannustehokkaasti ja tuottavasti. Hyvinvointialueen aitona kumppanina toimiva yritys pysyy pitkällä aikavälillä hengissä, jos se tuottaa hyvinvointialueelle todellista hyötyä - ei ylimääräisiä kustannuksia!

4. Hankintojen ja ostojen strateginen hyödyntäminen

- Hankintastrategian luominen hyvinvointialueelle tulee käynnistää pikaisesti
- Ostodatan arviointiin mukaan rinnalle pitää saada tieto oman palvelun vastaavista kustannuksista
- Mikäli ostoja vähennetään, tulee palveluntuottajien tietää asia hyvissä ajoin, jotta he pystyvät omia palvelujaan säätämään
- Sote-palveluntuottajilla tulee olla tieto ostojen suuruusluokasta. Monelle palveluntuottajalle Hyvinvointialue on suurin asiakas.
- Kilpailutuksissa ja sopimusten määrän purkamisessa tulee huomioida, että myös pienet palveluntuottajat pysyvät palveluntuottajina jatkossakin.
- Päällekkäisyyksien purkaminen on järkevää, jos saadaan kustannussäästöjä
- Palveluketjut tulee määrittää ja organisoida tarvittaessa uudelleen. Tuotetaan palvelut palveluketjuissa kumppanuusajattelun mukaisesti
- Kuljetuskustannuksissa ja organisoinnissa tulisi huomioida myös Kelan maksamat palvelut

5. Tietohallinnon uudistaminen ja tiedolla johtamisen vahvistaminen (ei suoria kustannusvaikutuksia)

- Rajapintojen toimimattomuuksien haittavaikutusten analysointi ja poistaminen
- Nykyisten järjestelmien hyödyntämismahdollisuuksien selvittäminen
- Tiedolla johtamiseen mittareiksi myös kustannustehokkuus

MUUT TOIMENPITEET

KONSERNIPALVELUT

1. Organisaatio- ja toimintatapamuutokset

- Inhouse-yhtiöiden kustannusten selvittäminen on hyvä asia.
- Inhouse-yhtiöiden omistusosuuksien tarkistus ja tarvittaessa poistaminen listalta

2. Tukipalvelujen prosessien tehostaminen ja palvelutasojen alentaminen

- Vartiointi-, siivous-, pesu- ja vaatepalvelujen tason alentaminen voi aiheuttaa kustannuksien lisääntymistä ja laatutason heikkenemistä
  - tälläkin hetkellä pulaa esim vaatteista
  - tulee selvittää muutoksien vaikutukset
- Tukipalvelujen kustannusten oikea kohdistaminen voi olla tärkeää, mutta vielä paljon tärkeämpää olisi laskea ja kohdistaa ydinpalvelujen kustannukset kullekin yksikölle/kustannuspaikalle, jotta ne ymmärrettäisiin ja niihin voitaisiin vaikuttaa ruohonjuuritasolla (sekä lähiesihenkilöt että työntekijät!). Esim. sote-palveluissa henkilöstökustannukset, laboratorio- ja kuvantamiskustannukset, lääke- ja materiaalihankintojen kustannukset jne. per terveysasema tai osasto.

3. Muut sopeutustoimenpiteet

- Hyvinvointi voisi vuokrata tilojaan yksityisten palveluntuottajien käyttöön

4. Palvelutuotannon uudelleenjärjestelyt, palvelun laajuuden / palvelutason tarkistaminen, toimintatapamuutokset

- Yksityiset palveluntuottajat voisivat osallistua kotisairaaloimintaan esim. palveluketjun osatoimittajana
- Lastensuojelun varhaiseen tukeen panostaminen on hyvä ehdotus. Kotihoidon palvelut jo käytettävissä myös perheiden varhaiseen tukemiseen
- Oman laitoshoidon määrän lisäämisen taloudellisuutta tulee arvioida

5. Hankintojen ja sopimusten vähentäminen, ostojen yhtenäistäminen ja keskittäminen

- Hankinnoissa pitää ottaa huomioon pienten toimijoiden mahdollisuudet osallistua
- Hankintojen keskittämisen hyödyt tulee selvittää yksityiskohtaisesti
- Hankintaosaamisen lisääminen, aito markkinavuoropuhelu hankinnoissa, ymmärryksen lisääminen yksityisen sektorin toiminnan lainalaisuuksista ja toimintamalleista (jos esim. halutaan ostaa tilaajan määrittelemää palvelua, joka on ristiriidassa yksityisen palvelutuotannon toimintamallien kanssa, hinnat nousevat liian korkeiksi tai palvelua ei pystytä tarjoamaan).
- Ostojen analysoiminen on hyvä asia ja läpinäkyvyyden lisääminen on tärkeää myös hankintarajat alittavissa ostoissa

6. Ostopalveluiden ja palvelusetelien käytön vähentäminen

- Sen sijaan, että puhutaan ostopalvelujen ja palvelusetelien käytön vähentämisestä, kannattaisi mieluummin asettaa tavoitteeksi hyödyntää niitä niin, että kustannustehokkuus ja vaikuttavuus paranevat samanaikaisesti. Edullisin vaihtoehto ei läheskään aina ole paras tai edes kelvollinen vaihtoehto ostopalveluissa.
- Palvelusetelit ovat jo ko lain mukaan oltava edullisempia kuin oma tuotanto, joten mistä säästö
- Palveluseteleitä ja niillä ostoja pitäisi päinvastoin lisätä
- Palvelusetelit eivät saa olla pelkästään jonojen purkujen väline vaan vaihtoehto palvelujen tuottamiselle
- Muilta hyvinvointialueilta ostettavien palvelujen hinnoittelumallia tulee tarkistaa
- Yksityisiltä sairaaloilta ostettavat palvelut lienee pääosin kilpailutettu

7. Muiden kuin lakisääteisten palveluiden arviointi

- Omaishoitajat tekevät kustannustehokasta työtä myös hyvinvointialueen kannalta.
- Omaishoitajien ja hoidettavien lomajaksoille pistäisikin ottaa käyttöön palveluseteli
- Myös kuntouttavaa päivätoimintaa tarvitaan ainakin väestön ikääntyessä lisää, palvelu toimii hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä

8. Muut toimenpiteet

- Hintojen korotusten vaikutukset on hyvä tarkistaa ennen päätöksiä
- Kustannustietoisuuden lisääminen on hyvä asia, tavoitteena voisi olla pyrkiminen avoimiin laskentakalkyyleihin

SYKSYN 2023 TOIMENPITEET TALOUDEN SOPEUTTAMISEKSI JA SYNTYVÄN ALIJÄÄMÄN VÄHENTÄMISEKSI

Palvelujen ostot

- Mikäli palvelujen ostoissa on kartoitettava aina edullisin vaihtoehto, tulee aina tarkistaa antaako laadittu ostosopimus siihen mahdollisuuden.
- Mikäli ostettavien palvelujen/tuotteiden määrä putoaa olennaisesti, olisi siitä hyvä tiedottaa palveluntuottajille

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Hyvinvointialueesta annetun lain 141 §:n mukaan seuraavista päätöksistä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä aluevalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa: § 38 - § 45.

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

Oikaisuvaatimusoikeus ja -perusteet

Hyvinvointialueesta annetun lain 139.1 §:n mukaan seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen: Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä hyvinvointialueen jäsen. Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa järjestettyjä tehtäviä koskevasta päätöksestä oikaisuvaatimuksen saa tehdä myös yhteistoimintaan osallinen hyvinvointialue ja sen jäsen. Oikaisuvaatimuksen voi tehdä sekä laillisuus- että tarkoituksenmukaisuusperustein.

Oikaisuvaatimusviranomainen ja -aika

Oikaisuvaatimusviranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään: Keski-Suomen hyvinvointialue, Aluehallitus Kirjaamon yhteystiedot: Keski-Suomen hyvinvointialueen kirjaamo Hoitajantie 140620 Jyväskyläkirjaamo@hyvaks.fi Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus on toimitettava hyvinvointialueen kirjaamoon määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä. Hyvinvointialueen jäsenen sekä hyvinvointialueiden yhteistoimintaan osallisen hyvinvointialueen ja sen jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on pantu nähtäville yleiseen tietoverkkoon hyvinvointialueen verkkosivustolle.

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan oikaisua
  - miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
  - millä perusteella oikaisua vaaditaan.
-

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava tekijän nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero.

Jos oikaisuvaatimuspäätös voidaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.

Pöytäkirja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä voi pyytää hyvinvointialueen kirjaamosta.
